

Asia: Asia VN/30930/2022

Luonnos hallituksen esityksestä: kestävyysraportointidirektiivin (CSRD) voimaansaattaminen

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Keskuskauppakamari kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi kestävyysraportointidirektiivin (CSRD) voimaansaattamisesta (HE-luonnos). Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää kunnioittavasti seuraavan.

Yleistä

HE-luonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi kirjanpitolakia ja tilintarkastuslakia. Lisäksi ehdotetaan muutettaviksi muun muassa osakeyhtiölakia ja osuuskuntalakia sekä rikoslakia. Lain velvoitteita ehdotetaan ulotettavaksi kansallisesti osakeyhtiöitä vastaavassa laajuudessa myös osuuskuntiin, jotta pysytettäisiin sidosryhmille julkistettava informaatio yhdenmukaisena harjoitetun liiketoiminnan oikeudellisesta muodosta riippumatta. Lisäksi direktiivissä tarkoitettu digitaalisuusvaatimus toimintakertomukseen sisällytettävälle kestävyysraportille ehdotetaan ulotettavaksi kansallisesti myös tilinpäätökseen näiden asiakirjojen yhtenäisen käsittelyn ja hyödyntämisen mahdollistamiseksi. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Säännöksiä kestävyysraportoinnista sovellettaisiin direktiivin mukaisten siirtymäsäännösten mukaisesti porrastetusti tilikaudesta 2024 alkaen.

Keskuskauppakamari pitää HE-luonnoksen keskeisiä ehdotuksia kannatettavina jäljempänä esitetyin huomautuksin. Kestävyysraportointisäännösten soveltamisen kannalta on tärkeää, että raportointivaatimukset ovat tiedossa hyvissä ajoin ennen raportointivelvollisuuden alkamista. Keskuskauppakamari pitää valitettavana, että raportoinnin kannalta keskeisten EU:n kestävyysraportointistandardien valmistelu on viivästynyt. Keskuskauppakamari kannattaa lämpimästi ehdotettua kirjanpitolain 7 luvun 15 §:ää, jossa EU:n kestävyysraportointistandardien ensisijaisuus todetaan selkeästi.

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että hallituksen esityksen jatkovalmistelussa pyritään vielä mahdollisuuksien mukaan varmistamaan, että lain terminologia on selkeää ja yhdenmukaista komission delegoidun asetuksen suomenkielisessä käännöksessä käytettävän terminologian kanssa. Myös neuvoteltavana oleva direktiiviehdotus yritysten kestävästä toimintaa koskevasta huolellisuusveloitteesta saattaa vaikuttaa kestävyysraportointivelvoitteisiin. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että TEM varautuu tarpeen vaatiessa muuttamaan nyt annettavaksi ehdotettuja säännöksiä kestävyys- ja vastuullisuussäätelyn johdonmukaisuuden varmistamiseksi. Laissa ei tulisi yrittää ennakoida tulevaa sääntelyä käyttämällä epäselviä viittauksia EU:n muihin säännöksiin. Tämä koskee erityisesti ehdotetun kirjanpitolain 7 luvun 2 §:n 1 momentin 7 ja 8 kohtien toimitus- ja arvoketjun määritelmiä.

Osaajapulaan tulee kiinnittää huomiota

Keskuskauppakamari toteaa, että kestävyysraportointia koskevien vaatimusten laajeneminen, raportointivaatimusten tosiasiallisten vaikutusten ulottuminen arvo- ja toimitusketjuihin kuuluviin yrityksiin sekä kestävyysraportointiin liittyvä varmennuspakko tulevat vaatimaan merkittävästi nykyistä enemmän kestävyysraportoinnin osaajia. Erityisesti siirtymävaiheessa näistä osaajista tulee olemaan pula paitsi Suomessa myös koko ETA-alueella. Keskuskauppakamari pitää siksi ehdottoman välttämättömänä, että direktiivin kansallisessa täytäntöönpanossa hyödynnetään kaikkia direktiivin sallimia siirtymäajan menettelyjä ja joustoja, kuten HE-luonnoksessa on esitetty.

Keskuskauppakamari pitää lisäksi tärkeänä, että kestävyysraporttien varmennustoimintaan muodostuu riittävä kilpailu. Suomessa varmentajan tulee HE-luonnoksen mukaan olla tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. HE-luonnoksessa ehdotetaan lisäksi sallittavaksi muussa ETA-valtiossa akkreditoidun ja viranomaisvalvonnassa olevan kestävyysvarmennuslaitoksen käyttö kestävyysraportin varmentamisessa. HE-luonnoksessa kuitenkin todetaan, ettei esitystä laadittaessa vielä ole tunnistettu tällaisia ulkomaisia toimijoita. Keskuskauppakamari huomauttaa, että kansallinen lisäedellytys siitä, että kestävyysvarmennuslaitos on ollut vähintään kolme viimeisintä kalenterivuotta viranomaisen valvonnassa, on omiaan vaikeuttamaan mahdollisten ulkomaisten kestävyysvarmennuslaitosten hyödyntämistä. Kansallinen lisäedellytys tulisi poistaa. Lisäksi hallituksen esityksen jatkovalmistelussa on syytä vielä varmistua siitä, että tilintarkastajia tulee olemaan riittävästi kestävyysraportin varmennustehtäviin tai, jos näin ei ole, harkita lisätoimenpiteitä varmennuspalvelujen tarjoajien riittävyyden varmistamiseksi.

Tarkastusvaliokunnan roolista ja tehtävistä

HE-luonnoksessa ehdotetaan lisättäväksi osakeyhtiölakiin ja osuuskuntalakiin direktiiviin perustuvat säännökset tarkastusvaliokunnan tehtävistä kestävyysraportointiin ja sen varmentamiseen liittyen. Tarkastusvaliokuntien taloudelliseen raportointiin ja tilintarkastukseen liittyvät tehtävät ja niihin liittyvät valvojen odotukset ovat viime vuosina lisääntyneet merkittävästi. Se, että

kestävyyseraportointiin ja sen varmentamiseen liittyvät tehtävät määritellään lähtökohtaisesti tarkastusvaliokunnalle, voi johtaa siihen, että tarkastusvaliokunnan työmäärä muodostuu epäsuhtaiseksi hallituksen muiden valiokuntien tehtäviin verrattuna. Tämä voi vaikeuttaa tarkastusvaliokunnan jäsenten rekrytointia ja lisätä tarkastusvaliokuntatehtäviin liittyvien palkkioiden korotuspaineita.

HE-luonnos sallii sinänsä direktiivin mukaisesti tehtävien erottamisen toiseen valiokuntaan, kuten kestävyysvaliokuntaan, tai koko hallitukselle. Keskuskauppakamari ehdottaa kuitenkin harkittavaksi mallia, jossa kestävyysraportointiin ja sen varmentamiseen liittyvät tehtävät esitettäisiin pykälätasolla selkeämmin omana kokonaisuutenaan. Tämä toisi selkeämmin esille mahdollisuuden jakaa tehtäviä kahdelle eri valiokunnalle ja olisi omiaan selkeyttämään valiokuntien työnjakoa näissä tilanteissa.

Keskuskauppakamari esittää myös harkittavaksi, että tarkastusvaliokunnan yksityiskohtainen tehtäväluettelo (tilintarkastusdirektiivin 39 artiklan 6 kohta) esitettäisiin jatkossakin säännöksen perusteluissa, jolloin sitä olisi helpompi tarkentaa itsesääntelyssä. Osakeyhtiölain ja osuuskuntalain 6 luvun 16 a - 16 f §:ien säännösten rakennetta ja esitystapaa tulee myös selkeyttää.

Keskuskauppakamari huomauttaa myös, että silloin, kun kestävyysraportointiin ja kestävyysraportoinnin varmentamiseen liittyvistä tehtävistä vastaa muu valiokunta kuin tarkastusvaliokunta, tilintarkastusdirektiivin 39 artiklan 1 kohdan vaatimukset tarkastusvaliokunnan kokoonpanosta tai asiantuntemuksesta eivät näyttäisi koskevan tällaista toista valiokuntaa. Ehdotettu osakeyhtiölain 6 luvun 16 b §:n 1 momentin viimeinen virke ("Tarkastusvaliokunnan tehtävät voi hoitaa hallituksen toinen valiokunta, jonka kokoonpano täyttää 2 momentin vaatimukset") vaikuttaisi siten olevan direktiivin vaatimuksia ankarampi ja rajoittavan tarpeettomasti yhtiöiden mahdollisuuksia järjestää kestävyysraportointiin ja sen varmentamiseen liittyvien asioiden valmistelua.

Osuuskuntien kestävyysraporteista

Keskuskauppakamari kannattaa kestävyysraportointivaatimusten ulottamista koskemaan osakeyhtiöiden lisäksi myös yleisen edun kannalta merkittäviä tai direktiivin kokokriteerit täyttäviä osuuskuntia. Keskuskauppakamari katsoo, että osuuskuntien kestävyysraportoinnin sääntelyssä tulisi kuitenkin ottaa huomioon osuuskuntien ryhmärakenteet niin, että ryhmätason kestävyysraportointi olisi mahdollista vastaavasti kuin osakeyhtiöille on sallittu konsernitason raportointi.

Digitaalisista tilinpäätöksistä

HE-luonnoksessa ehdotetaan, että kestävyysraportointivelvollisten tulisi tilinpäätöksensä, toimintakertomuksensa ja tilintarkastuskertomuksensa sekä kestävyysvarmennuskertomuksensa digitaalisessa (koneluettavassa) muodossa PRH:lle. Direktiivi edellyttää koneluettavuutta vain kestävyysraportilta. Säännellyllä markkinalla kaupankäynnin kohteena olevien arvopaperien liikkeeseenlaskijoiden on kuitenkin julkistettava ns. ESEF-sääntelyyn perusteella IFRS-konsernitilinpäätöksensä koneluettavassa muodossa.

Keskuskauppakamari pitää edellytystä koneluettavasta tilinpäätöksestä sinänsä ymmärrettävänä ja tilinpäätösinformaation digitaalisen hyödynnettävyyden kannalta kannatettavana.

Raportointivelvollisuus tulee HE-luonnoksen mukaan voimaan vaiheittain sitä mukaa, kun kestävyysraportointivelvollisuus laajenee. Keskuskauppakamari kiinnittää huomiota siihen, että HE-luonnos edellyttää kuitenkin lisätyötä myös ns. ESEF-raportoinnin piiriin kuuluvilta, sillä IFRS-konsernitilinpäätöksen lisäksi HE-luonnos edellyttäisi emoyhtiön erillistilinpäätöksen laatimista koneluettavassa muodossa. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että koneluettavuuteen liittyviä vaatimuksia porrastetaan samalla tavoin kuin ns. ESEF-sääntelyn voimaantulon yhteydessä. Koneluettavien merkintöjen tulisi siksi ensi vaiheessa kohdistua vain tilinpäätöksen päälaskelmiin.

Seuraamuksista

Keskuskauppakamari pitää ehdotettua rikosoikeudellista sanktiointia kestävyysraportin laatimisen laiminlyönnistä ylimitoitettuna. Rikosoikeudellisten sanktioiden sijaan tulisi hyödyntää hallinnollisia seuraamuksia.

Kajala Ville
Keskuskauppakamari